

Αφηγηματικές Δεξιότητες Δίγλωσσων Παιδιών με Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή: Επιπτώσεις στην Κλινική Εφαρμογή

Θεοδώρα Παπαστεφάνου PhD SLT

Έλενα Θεοδώρου PhD SLT

2^ο Παγκύπριο Συνέδριο Λογοθεραπείας, ΣΥΕΛ
Λεμεσός, 2024

Outline

1. Θεωρητικό υπόβαθρο

- Διγλωσσίας
- Αναπτυξιακής Γλωσσικής Διαταραχής

2. Περιγραφή Μελέτης

- Στόχοι
- Μεθοδολογία
- Αποτελέσματα

3. Συμπεράσματα

4. Συμπεράσματα - Επιπτώσεις στην κλινική εφαρμογή

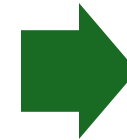

Διγλωσσία & Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή (ΑΓΔ)

Πως αναπτύσσονται δύο
γλώσσες
(η γλώσσα κληρονομιάς
και η κυρίαρχη γλώσσα)

Ποιες είναι οι επιρροές
στην γλωσσική ανάπτυξη

Πως μπορεί να γίνει η
διάκριση ανάμεσα στα
τυπικά αναπτυσσόμενα
(ΤΑ) δίγλωσσα παιδιά
από τα δίγλωσσα παιδιά
με ΑΓΔ

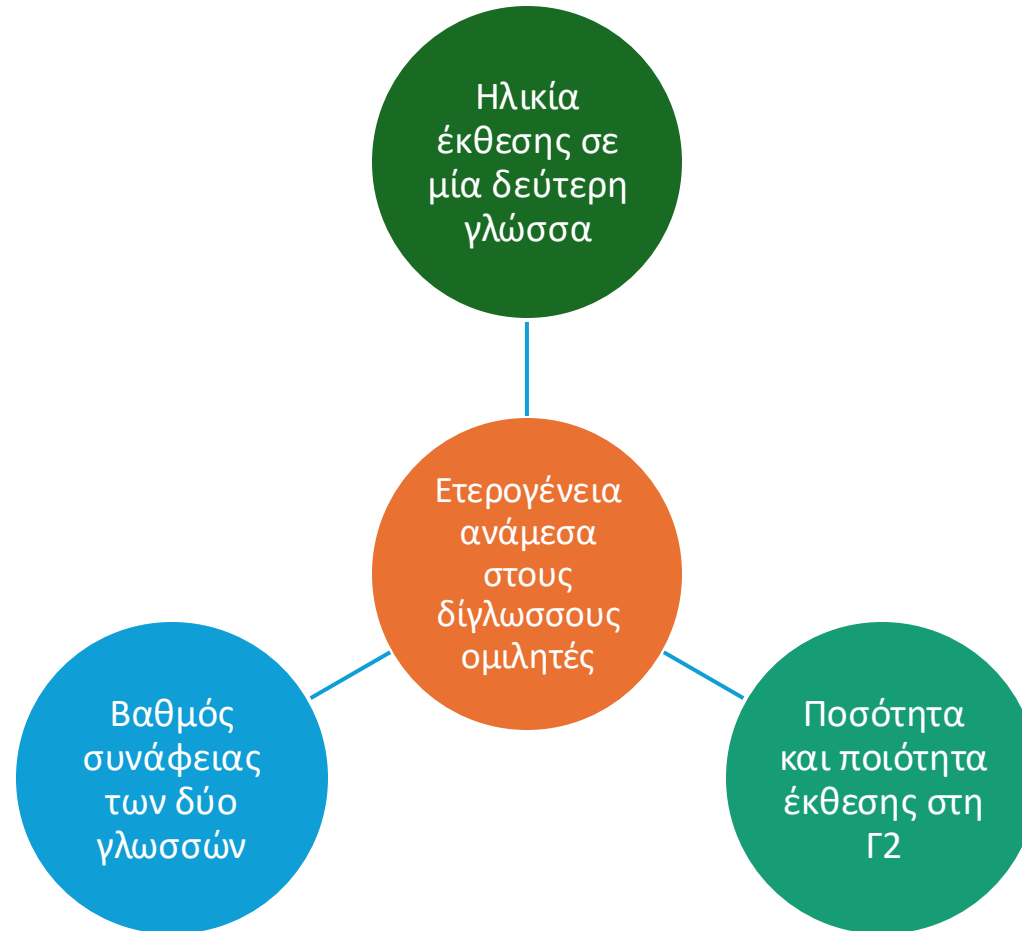

Διγλωσσία

Ικανότητα να επικοινωνεί κανείς σε δύο γλώσσες με κάποια στοιχειώδη ευχέρεια σε όλες τις καθημερινές περιστάσεις.

Γλώσσα Κληρονομιάς (μητρική γλώσσα) και **Κυρίαρχη Γλώσσα**

Παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη της δεύτερης γλώσσας

(Papastefanou, Powell & Marinis, 2021; Paradis, 2011; Place & Hoff, 2011)

Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή

Εμφανίζεται κατά την αναπτυξιακή περίοδο

Δυσκολίες στην παραγωγή ή/και στην κατανόηση του λόγου

Η αιτιολογία είναι περίπλοκη και σε μερικές περιπτώσεις άγνωστη - γονιδιακό υπόβαθρο

Δεν οφείλεται σε νευρολογικές διαταραχές ή νοητικές αδυναμίες.

Δεν οφείλεται σε γλωσσικές, κοινωνικές και πολιτιστικές διαφορές (ICD-11; Bishop et al., 2017; Durkin & Conti-Ramsden, 2012; Leonard, 2015; Norbury et al., 2017)

Στοιχεία επιπολασμού

- 7% του πληθυσμού
- 2 παιδιά σε κάθε τάξη
- Εμφανίζεται συχνότερα στα αγόρια
- 5.8 εκατομμύρια παιδιά και έφηβοι στην Ευρώπη (Tomblin et al., 1997, Bishop, 2010)

Αφήγηση & ΑΓΔ

Οι αφηγήσεις των παιδιών με ΑΓΔ, είτε πρόκειται για παραγωγή είτε για αναδιήγηση, είναι ανεπαρκείς (e.g., Botting, 2002; Theodorou et al., 2017; Papastefanou & Theodorou, under-review)

Η αφήγηση μπορεί να προκύψει από την αναδιήγηση μιας ιστορίας ή από την ελεύθερη παραγωγή μιας ιστορίας (Hirfner Boucher, et al., 2014)

Η αφήγηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για ανίχνευση δίγλωσσων παιδιών που πιθανόν να παρουσιάζουν ΑΓΔ (Boerma, et al., 2016; Auza, et al., 2018)

Αναδιήγηση ως εργαλείο εντοπισμού Δίγλωσσων παιδιών με ΑΓΔ

Η αξιολόγηση των αφηγηματικών δεξιοτήτων μέσα από την αναδιήγηση αποτελεί χρήσιμο εργαλείο στον εντοπισμό παιδιών με γλωσσικές διαταραχές.

Η ανάλυση αφηγήματος στο επίπεδο της μακροδομής είναι σχετικά ανεξάρτητη από το ποσοστό έκθεσης σε μια συγκεκριμένη γλώσσα.

Θεωρείται ότι είναι μια λιγότερο προκατειλημμένη μέθοδος γλωσσικής αξιολόγησης για δίγλωσσα παιδιά και μπορεί επομένως να συμβάλει στην διάκριση μεταξύ ΤΑ δίγλωσσων παιδιών και δίγλωσσων παιδιών με ΑΓΔ.

Στόχοι Μελέτης

1. Να εξετάσει την ανάπτυξη χαρακτηριστικών μακροδομής και μικροδομής στον αφηγηματικό λόγο δίγλωσσων παιδιών με Ελληνικά ως γλώσσα κληρονομιάς και Αγγλικά την κυρίαρχη γλώσσα.
2. Να εντοπίσει τυχόν διαφορές σε μετρήσεις μακροδομής και μικροδομής μεταξύ ΤΑ δίγλωσσων παιδιών και δίγλωσσων παιδιών με ΑΓΔ.

Μεθοδολογία: Συμμετέχοντες

20 τυπικά αναπτυσσόμενα (TA) δίγλωσσα παιδιά

- Μ.Ο. Ηλικίας: $M = 6.77$, $SD = 0.96$
- Ελληνικά – Γλώσσα κληρονομιάς
- Αγγλικά – Κυρίαρχη γλώσσα
- Φοίτηση σε Αγγλικό σχολείο
- Φοίτηση σε παρoικιακό Ελληνικό σχολείο
- ΚΟΚ προφίλ: μέτριο προς υψηλό
- Δεν υπήρχε επίσημη διάγνωση ως προς την ανάπτυξη λόγου ή/και ομιλίας ή ανησυχία από τους γονείς ως την ανάπτυξη τους

15 δίγλωσσα παιδιά με ΑΓΔ

- Μ.Ο. Ηλικίας: $M = 6.43$, $SD = 1.16$
- Ελληνικά – Γλώσσα κληρονομιάς
- Αγγλικά – Κυρίαρχη γλώσσα
- Φοίτηση σε Αγγλικό σχολείο
- Φοίτηση σε παρoικιακό Ελληνικό σχολείο
- ΚΟΚ προφίλ: μέτριο προς υψηλό
- Επίσημη διάγνωση ΑΓΔ

Ομάδα	No	Mean	SD	<i>t</i>	df.	<i>p</i>
TA	20	6.77	0.96			
ΑΓΔ	15	6.43	1.19	1.25	34	.211

Μεθοδολογία: Εργαλεία Αξιολόγησης

The LITMUS-PABIQ questionnaire (Tuller, 2015)

- Ηλικία έκθεσης
- Ποσοστό χρήσης της κάθε γλώσσας
- Ποσοστό έκθεσης στην κάθε γλώσσα
- Γλωσσικές δεξιότητες στην κάθε γλώσσα
- Κοινωνικό-οικονομικό υπόβαθρο της οικογένειας
- Επίπεδο επάρκειας γονέων στην κάθε γλώσσα που εκτίθεται το παιδί

Parental Questionnaire for Bilingual Children

1. General Information about the Child

1.1 Birth Date: _____

1.2 If place of birth is not country of residence, date of arrival in country of residence: _____

2. Child's early history: Language, etc.

2.1 How old was your child when he/she spoke his/her first word and in which language was his/her first word? _____

2.2 How old was your child when he/she first put words together to make short sentences and in which language was his/her first sentences? _____
Example: *more water; more milk*, etc.

2.3 Before your child was three or four years old, were you ever concerned about his/her language?
NO or YES _____

2.4 Has your child ever had any hearing problems or frequent ear infections? NO or YES _____

2.5 What languages does your child speak now?

Cypriot	English	Other (specify)

2.6 Which language do you think your child feels the most at home in? _____

2.7 Before your child was four years old, was he/she exposed to:

	0 Never 0%	1 Rarely 25%	2 Sometimes 50%	3 Usually 75%	4 Always 100%		Score/4
Cypriot						Cypriot	
English						English	
Other (specify)						Other	

2.8 At what age did this exposure begin? _____

Μεθοδολογία: Εργαλεία Αξιολόγησης

**Μη λεκτική
νοημοσύνη:**

Raven's Colour Progressive Matrices (Raven, 2003)

**Εκφραστικό
λεξιλόγιο:**

Word Finding Vocabulary Scale (Renfrew, 1995)

Μορφο-σύνταξη:

Sentence Repetition Task - COST Action IS080419 (Marinis & Armon-Lotem, 2015)

**Αποκωδικοποίηση
λέξεων:**

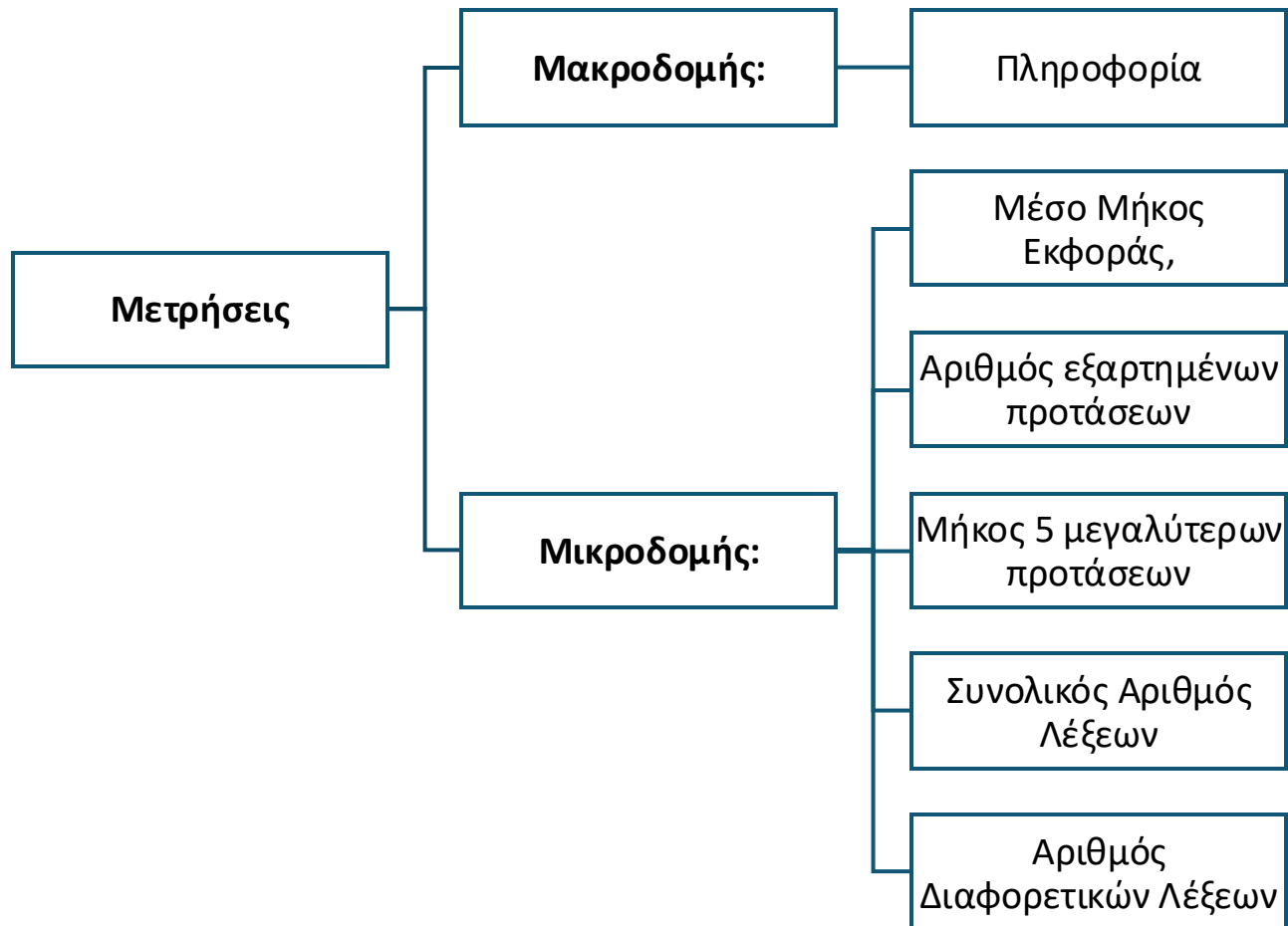
The Test of Word Reading Efficiency (Torgesen, Wagner, & Rashotte, 2012)

**Κατανόηση
κειμένου:**

The York Assessment of Reading for Comprehension (YARC) (English and Greek)

Μεθοδολογία: Εργαλεία Αξιολόγησης

«The Bus Story Test» (Renfrew, 2004)

Αποτελέσματα

RQ 1

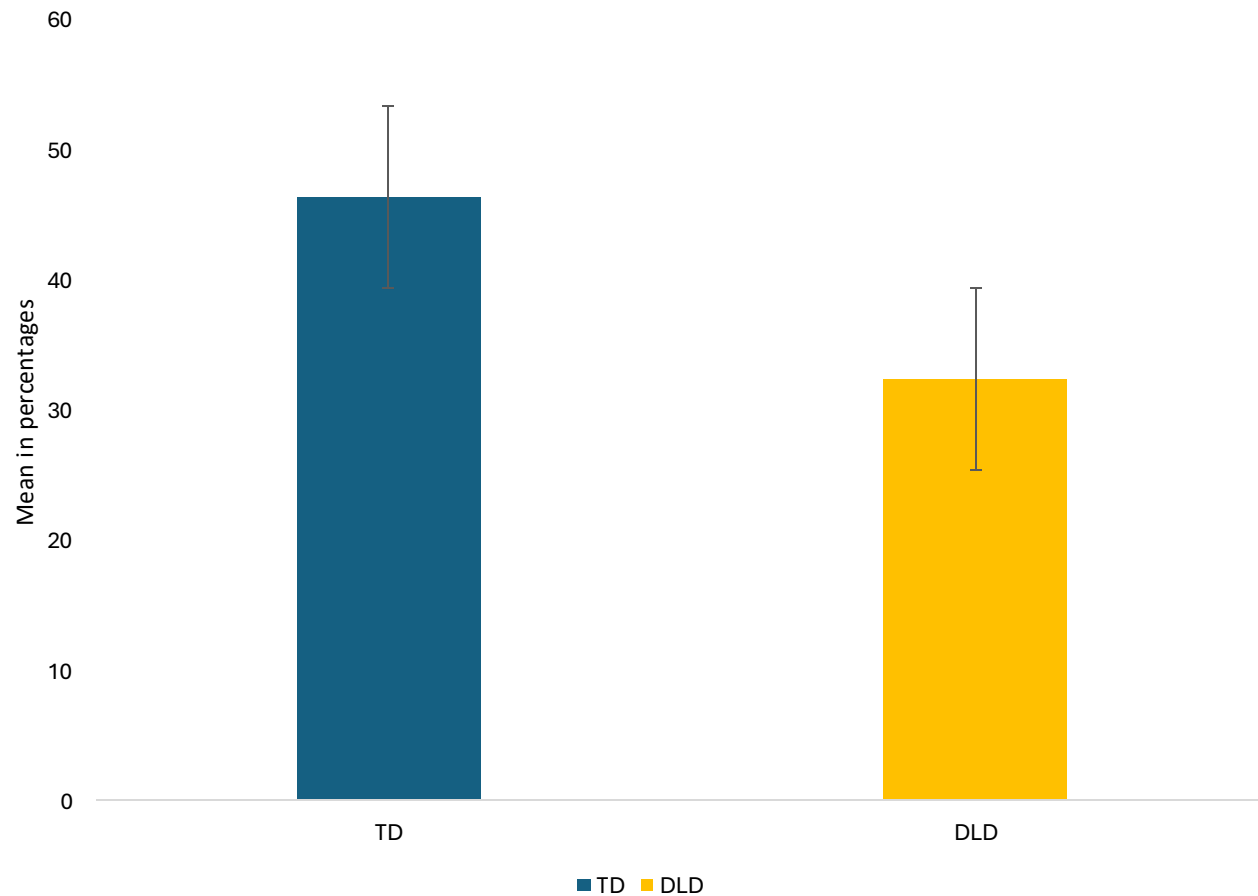
- Ποιες είναι οι επιδόσεις των δύο ομάδων παιδιών στις μετρήσεις μακροδομής και μικροδομής;

RQ 2

- Ποιες είναι οι διαφορές στις μετρήσεις μακροδομής και μικροδομής μεταξύ ΤΑ δίγλωσσων παιδιών και δίγλωσσων παιδιών με ΑΓΔ;

Αποτελέσματα

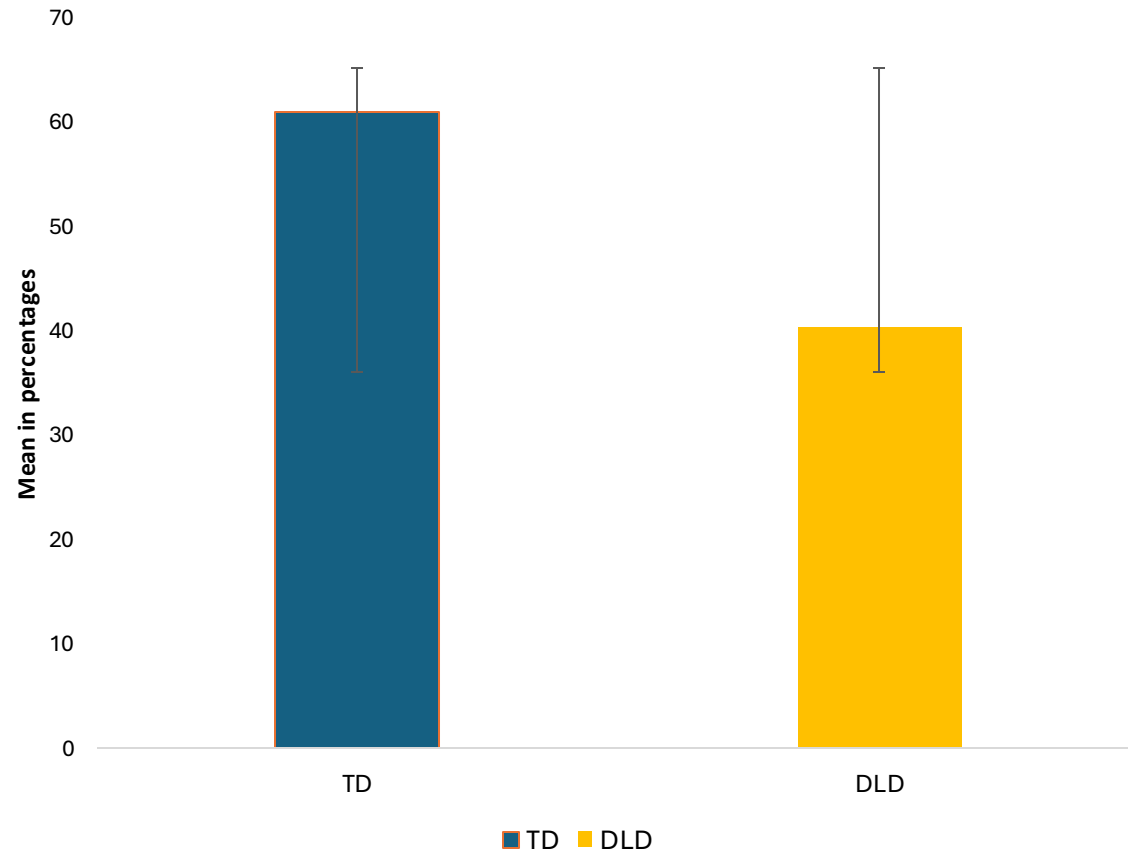
Λεξιλογική Ποικιλία

- Main effect of Group ($F(1, 38) = 8.992$, $p < .001$, $\eta_p^2 = .287$)
- Main effect of Age ($F(1, 38) = 49.61$, $p < .001$, $\eta_p^2 = .566$)
- Group * Age non-significant (ns)

Αποτελέσματα

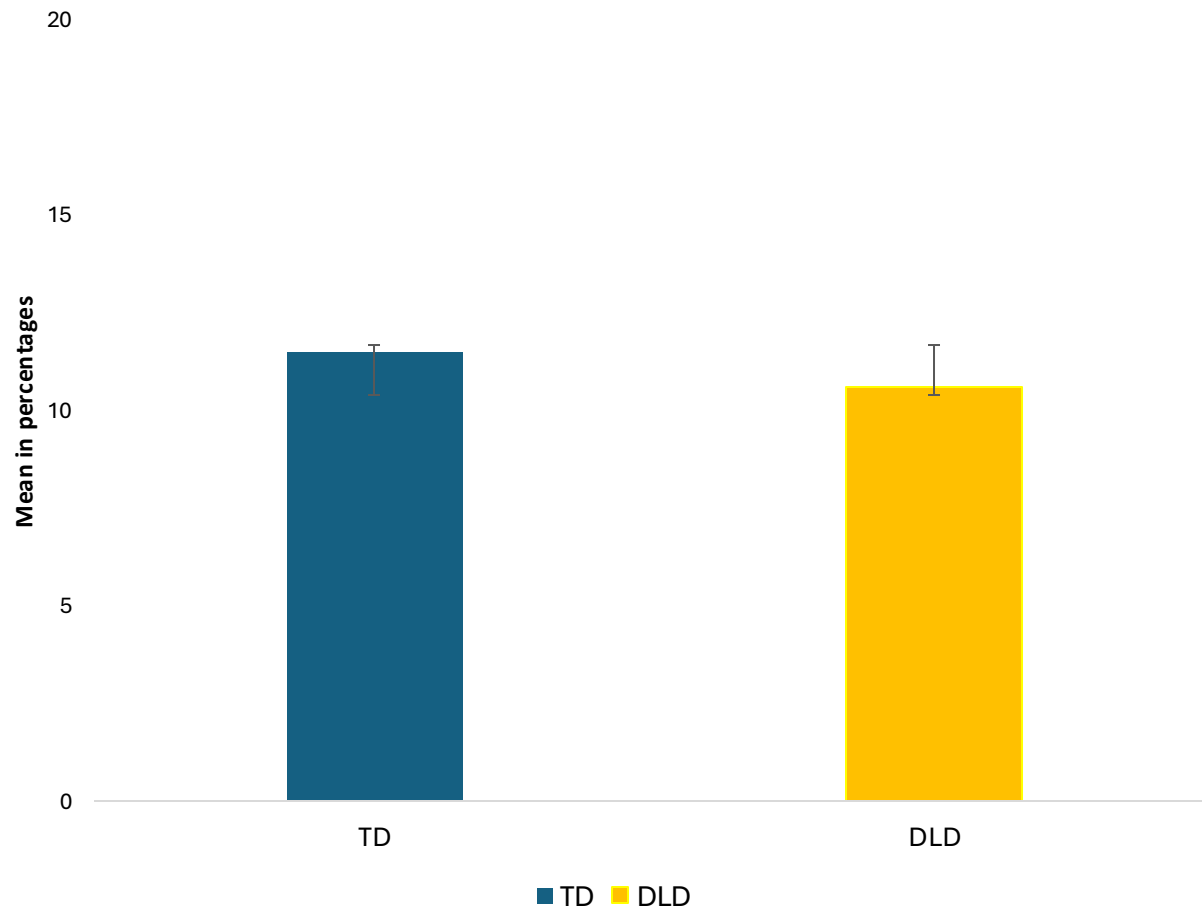
Δευτερεύουσες προτάσεις

- Main effect of Group
($F(1, 38) = 36.01, p < .001, \eta_p^2 = .456$)
- Main effect of Age
($F(1, 38) = 43.45, p < .001, \eta_p^2 = .459$)
- Group* Age ns

Αποτελέσματα

Δομή ιστορίας

- Main effect of Group

($F(1, 38) = 6.045, p < .001, \eta_p^2 = .324$)

- Effect of Age ns
- Group* Age ns

Αποτελέσματα

Σύγκριση αποτελεσμάτων ερωτηματολογίου PABIQ ανάμεσα στην ομάδα ΤΑ δίγλωσσων παιδιών και δίγλωσσων παιδιών με ΑΓΔ

Εργαλείο	Group	Score: M (SD)	<i>t</i>	<i>p</i>	Cohen's <i>d</i>
PABIQ	ΤΑ	7.86 (1.87)	<i>t</i> (35) = 13.75	.001	2.54 (large)
	ΑΓΔ	4.56 (1.23)			

Συζήτηση

Τα ΤΑ δίγλωσσα παιδιά είχαν καλύτερες επιδόσεις από τους δίγλωσσους συνομήλικους τους με ΑΓΔ.

Η χρήση ερωτηματολογίου Δίγλωσσίας (π.χ., ΡΑΒΙΩ) σε συνδυασμό με εργαλεία αξιολόγησης που δεν βασίζονται στο ποσοστό έκθεσης της γλώσσας δείχνει σημαντικά αποτελέσματα στον εντοπισμό δίγλωσσων παιδιών με ΑΓΔ.

Η διατήρηση της μητρικής γλώσσας δε μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την ανάπτυξη της κυρίαρχης γλώσσας.

Επιπτώσεις στην Κλινική Εφαρμογή

Η ανάλυση αφηγήματος στο επίπεδο της μακροδομής μπορεί να συμβάλει στην διάκριση μεταξύ ΤΑ δίγλωσσων παιδιών και δίγλωσσων παιδιών με ΑΓΔ.

Δημιουργία γλωσσικών ορόσημων και να βοηθήσουν τους λογοθεραπευτές και τους εκπαιδευτικούς να κάνουν πιο ακριβή διάγνωση των δίγλωσσων παιδιών (Durgunoglu, 2003; Geva, 2000).

Η **διατήρηση** και η **ενίσχυση** της γλώσσας κληρονομιάς μπορεί να έχει **θετικές επιρροές** στην ανάπτυξη της κυρίαρχης γλώσσας και κατ' επέκταση στις ακαδημαϊκές επιδόσεις των δίγλωσσων παιδιών.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Bialystok, E., et al., *Receptive vocabulary differences in monolingual and bilingual children*. Bilingualism: Language and Cognition, 2010. **13**(4): p. 525-531.
- Melby-Lervåg, M. and A. Lervåg, *Reading comprehension and its underlying components in second-language learners: A meta-analysis of studies comparing first-and second-language learners*. Psychological bulletin, 2014. **140**(2): p. 409.
- Papastefanou, T., T. Marinis, and D. Powell, *Development of reading comprehension in bilingual and monolingual children—effects of language exposure*. Languages, 2021. **6**(4): p.166.
- Sénéchal, M., *Testing the home literacy model: Parent involvement in kindergarten is differentially related to grade 4 reading comprehension, fluency, spelling, and reading for pleasure*. Scientific studies of reading, 2006. **10**(1): p. 59-87.
- Speece, D.L., et al., *Growth in early reading skills from kindergarten to third grade*. Contemporary Educational Psychology, 2004. **29**(3): p. 312-332.
- Van Steensel, R., *Relations between socio-cultural factors, the home literacy environment and children's literacy development in the first years of primary education*. Journal of Research in Reading, 2006. **29**(4): p. 367-382.
- Howard, E.R., et al., *The importance of SES, home and school language and literacy practices, and oral vocabulary in bilingual children's English reading development*. Bilingual Research Journal, 2014. **37**(2): p. 120-141.
- Gough, P. and W. Tunmer, *Decoding, reading, and reading disability*. Remedial and special education, 1986. **7**(1): p. 6-10.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Chondrogianni, V., Marinis, T., Edwards, S., & Blom, E. (2015). Production and on-line comprehension of definite articles and clitic pronouns by Greek sequential bilingual children and monolingual children with specific language impairment. *Applied Psycholinguistics*, 36(5), 1155–1191
- Girbau, D. (2017). On-line processing and comprehension of direct object pronoun sentences in Spanish-speaking children with Specific Language Impairment. *Clinical linguistics & phonetics*, 31(3), 193–211
- Ebert, K. D., & Scott, C. M. (2014). Relationships between narrative language samples and norm-referenced test scores in language assessments of school-age children. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 45(4), 337-350.
- Peristeri, E., Andreou, M., & Tsimpli, I. M. (2017). Syntactic and story structure complexity in the narratives of high-and low-language ability children with autism Spectrum disorder. *Frontiers in psychology*, 8, 2027.
- Mainela-Arnold, E., Evans, J. L., & Coady, J. A. (2010). Explaining lexical–semantic deficits in specific language impairment: The role of phonological similarity, phonological working memory, and lexical competition. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 56(3), 1742–1756
- Norbury, C. F., Vamvakas, G., Gooch, D., Baird, G., Charman, T., Simonoff, E., & Pickles, A. (2017). Language growth in children with heterogeneous language disorders: a population study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 58(10), 1092-1105.
- Talli, I., & Stavrakaki, S. (2020). Short-term memory, working memory and linguistic abilities in bilingual children with Developmental Language Disorder. *First Language*, 40(4), 437–460
- van der Lely, H. K., Jones, M., & Marshall, C. R. (2011). Who did Buzz see someone? Grammaticality judgement of wh-questions in typically developing children and children with Grammatical-SLI. *Lingua*, 121(3), 408–422

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Burgess, S.R. and C.J. Lonigan, *Bidirectional relations of phonological sensitivity and prereading abilities: Evidence from a preschool sample*. Journal of experimental child psychology, 1998. **70**(2): p. 117-141.
- Carlisle, J.F., *Morphological processes that influence learning to read*. Handbook of language and literacy: Development and disorders, 2004. **1**: p. 318-339.
- Carlisle, J.F. and L.A. Katz, *Effects of word and morpheme familiarity on reading of derived words*. Reading and Writing, 2006. **19**(7): p. 669-693.
- Kim, J.S. and D.M. Quinn, *The effects of summer reading on low-income children's literacy achievement from kindergarten to grade 8: A meta-analysis of classroom and home interventions*. Review of Educational Research, 2013. **83**(3): p. 386-431.
- Castles, A. and K. Nation, *How does orthographic learning happen?*, in *From inkmarks to ideas*. 2010, Psychology Press. p. 181-209.
- Goswami, U. and P.E. Bryant, *Phonological skills and learning to read*. 1990, Hove, East Sussex: Psychology Press.
- Tunmer, W.E. and J.W. Chapman, *The simple view of reading redux: Vocabulary knowledge and the independent components hypothesis*. Journal of learning disabilities, 2012. **45**(5): p. 453-466.

Thank you

Ευχαριστώ

Grazie

ధన్యవాదాలు

Danke schön

Gracias

спасибо

Merci

धन्यवाद

Aitäh

E-mail: t.papastefanou@cut.ac.cy